

tertiære Kaspihavs Spejl mod Øst, er det muligt, at visse ved Ungus optrædende Bjærgformer, ifølge Konschin; kan betragtes som Abrasionsfremtoninger, af dette Hav.

Kaspihavet er en afløbsløs Indsø, hvis Vandmængde er Resultatet af de tilstrømmende Floder, og naar denne Sø før har haft højere Vandstand — dens fossile Aflejringer findes 113 Meter højere end den nuværende Vandstand — saa skyldes dens Nedgang, at Fordampningen har oversteget Tiløbningen, og ved denne Proces bliver der altid Saltøer, Gipsaflejringer og Lerlag tilbage i enkelte Bækkener; men en Afløbsfure, som den, Usboi skulde forestille, kan ikke opstaa ad denne Vej. Usbois og Ungus Tørdale har fuldstændig samme Fysiognomi som de saakaldte Vadier, Tørdale i Ørkenene i Nordafrika, Arabien og Nordamerika, er opstaaet som Følge af Ørkenernes særlige meteorologiske og klimatologiske Forhold. De her omtalte Egne har i lange Perioder haft Ørkenklima, og det er derfor ikke saa underligt, at vi finder Dannelser svarende til dem, der opstaaer i andre Ørkener. Paa mange Kort staaer imidlertid endnu Usboi indtegnet som Oxus gamle Løb.

De Iagttagelser, der gjordes ved Brobygningen over Amu Darja, beviser utvivlsomt, at den i lange

Tider været slamholdig, og Boringerne i Pasporten imellem Balchanbjærgene i Transkaspien beviser ogsaa, at Floden ikke er løbet her. Amu Darja vandrer stadig mod Øst, derfor flyttes dens Mundingarm i Aral ogsaa mod Øst. Derimod er det muligt, at Murghab og Tedschen tidligere har været Tilløb til Amu Darja; men dette maatte bevises ved en Undersøgelse af, om der findes Aflejringer fra disse Floder under Kara Kum Ørkenens Sand. Prof. Walther mener, at hvis Amu Darja i tidligere Tid flyttede sig lige saa hurtig til højre som nu, vilde Murghab for 4000 og Tedschen for 6000 Aar siden have været Bifloder til Amu Darja.

Personlig har jeg flere Gange gennemrejst Transkaspien, gjort Ekskursioner i Balchanbjærgene, færdedes langs Bredderne af Amu Darja til Khiva og gennemrejst Khiva, og jeg har faaet den Opfattelse, at Prof. Walthers Teori utvivlsomt er den rigtige.

De her givne Oplysninger fremkommer som sagt som Følge af en Omtale af Usboi i Direktør Classens Afhandling om de sydrussiske Haves Biologi i forrige Hefte af dette Tidsskrift, og kan derfor mulig interessere en og anden. De vil kunne følges paa Stielers Atlas Nr. 61 og paa mange andre gode Kort over Mellemasien.

Kinas og det kinesiske Folks Oprindelse samt Udviklingen af den kinesiske Skrift.

Ved

P. Gjellerup.

Referat af »The origin of the Chinese people«. Ross by Giler 1916.

I den ældste Tid, fra hvilken man har en nogenlunde paa-lidelig Historie, havde det kinesiske Folk allerede opnaaet en ret høj Kultur.

Konfucius samlede de historiske Sagn og Fortællinger. Hans Hensigt dermed var ikke saa meget at samle Historie, som at uddrage moralske Levesætninger af disse Sagn, og derved vise, hvorledes Regeringen burde føres. Andre gamle kinesiske Forfattere, baade før og efter Konfucius, har søgt at trænge ind i den dunkle Fortid, uden at være saa nøjeregnende som han. Det ældste historiske Navn, som Konfucius nævner, er Fu hi. Han skal have levet ca. 3000 Aar før Kristi Tid. Dengang kendte man ikke Ægteskab og Familieliv, og man gik klædt i Dyrehuder, Kulturen stod altsaa meget lavt.

Kinesernes Civilisation er meget forskellig fra vor, men dens Former, saaledes som de viser sig i deres forskellige so-

cial Institutioner, er dog vor Opmærksomhed værd. Den er det Resultat, som man der er naaet op til fra en lav Begyndelse; den har udviklet sig og er vokset i Løbet af mange Aarhundreder ved en lang Række dygtige og forstandige Mænds Arbejde. —

Det eneste Middel, vi har til at forstaa Udviklingen af denne særegne Civilisation, er at studere de gamle kinesiske Skrifter, og ved det Studium gælder det om ikke at medbringe forudfattede Meninger, men søge at opdage Skriftets virkelige Mening, og drage sine Slutninger deraf.

Fuhi maa have været Høvding for en Stamme, der boede i Nærheden af Hwangho, i Honan eller det sydlige Shensi. Hans Hovedstad skal have været Chun, som laa i Nærheden af det nuværende Kaifeng. — Fra Fuhi til Jao gik c: 600 Aar, i hvilke der herskede en lang Række Høvdinger, hvis Navne

og Bedrifter er meget usikre. Men Navnene paa de Steder, hvor disse Høvdinge levede, deres saakaldte Hovedstæder, har en vis Interesse, da de viser, hvor den kinesiske Kulturs Centre var i de Tider. — Disse Sted-Navne viser, at Høvdingene alle opholdt sig i Nærheden af Hwangho i det nordøstlige Honan og i det sydvestlige Shantung. I den Egn stod altsaa Kinas Vugge.

Det egentlige Kina bestod dengang kun af et lille Omraade ved Hwangho; det var paa alle Sider omgivet af uciviliserede Barbarer. De Produkter, der nævnes som frembragte af Kinesernes ældste Kultur, nemlig Korn, Bomuld, Silke etc., har alle hjemme i den Egn.

Konfucius omtaler en Kejser Shun, som levede i det 23. Aarh. før Kr., og Kejser Jao, hvis Hovedstad laa i det sydlige Shansi, omtrent hvor Pingjang nu er. Jao kom fra Shantung, som dengang var behoet af »Barbarer«. Han grundlagde et Rige, som kaldes Ju, i det sydlige Shensi. —

Shensi var dengang beboet af mongolske Nomader; fra dem stammede Wen, som ogsaa er en Sagnhelt fra hine Tider. —

Naar Sagtidens store Mænd kaldes »Kejsere«, er denne Titulatur vistnok en Misforstaaelse ved Oversættelsen af den kinesiske Betegnelse. Måske kommer Kejsertitlen ogsaa noget af kinesisk Forfængelighed. De var i Virkeligheden Stamme-høvdinge.

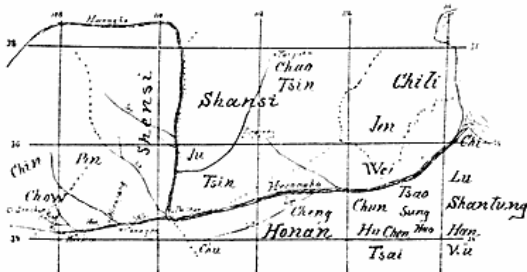
Forfatteren, Mr. J. Ross, gaar nu lige over til det første nogenlunde historiske Dynasti Chow, under hvilket der begynder at vise sig en mere ordnet Kultur, og som derfor er af større Interesse.

Annalerne siger, at Dynastiet blev grundlagt af en Mand ved Navn Howchi, men det er meget usikkert, andetsteds kaldes han Wu-vang. Howchi blev forfulgt — der siges ikke af hvem, eller hvorfor — og flygtede vestpaa til Shensis Nomader. Han nedsatte sig ved Foden af Bjærgene Pin, og begyndte at dyrke Jord. Hans Eksempel smittede, og Nomaderne blev efterhaanden noget agerdyrkende. Der sluttede sig efterhaanden flere og flere til, og saaledes opstod Chow-Staten i det sydlige Shensi.

En senere Høvding, der kaldes Chili, udvidede Riget, og efterlod det ved sin Død til sin Søn Chang.

Chow-Staten havde fra Begyndelsen ikke noget Skriftsprog; Mensius erklærer, at Chang var en vestlig Barbar; han og hans Folk var oprindelig Nomader; de havde begyndt at dyrke Jord, og at bygge sig faste Hjem, hvilket altid er Begyndelsen til Kultur.

Under en af Changs Efterfølgere, Wen, udviklede Kulturen sig mere; saameget, at denne Wen endnu anses for den egentlige Grundlægger af den kinesiske Kultur.

Skitse over den omtrentlige Beliggenhed af Oldtidens Byer (Puchow, Chuenchin) og Stater (Tsin) i Kina samt de nuværende Provinser: Shansi.

Syd for Hwangho, i Honan, var der en lille Stat, kaldet Shang eller Cheng, hvis Hersker var bekendt for sin Dygtighed og for sin gode Livsførelse. Han grundlagde Dynastiet Shang, ogsaa kaldet Chang eller Jin.

Riget bestod kun af en smal Strimmel Land paa begge Sider af Floden Hwangho.

Hele Kina bestod dengang kun af det sydlige Shensi og Chili, det sydvestlige Shantung og det nordlige Honan. Dynastiet Jin, eller Shang, antog Navn efter en By af samme Navn.

Senere blev Tejwaj i Chili Hovedstad, og der herskede Jin-Dynastiet da Chang arvede Chow-Staten efter sin Fader. Chang indførte forskellige Reformere og steg højt i Magt og Anseelse. — Ki var ogsaa en Tid Chow-Statens Hovedstad.

Den sidste Hersker af Jin-Dynastiet var Chu-sin (1154—1122); han er bekendt for sine Ekstravagancer og for Umaadelighed i Drik. Han skal have været den første, som brugte Spisepinde af Elfenben. Han blev værre og værre og blev omsider afsat af en Nabo-Høvding og sat i Fængsel. I sin Fængselstid studerede han og skrev blandt andet »Ji-Chin«: »Forandringernes Bog.« Hans tidligere Ministre søgte at befri ham ved at give store Gaver, bestaaende af en ung skøn Kvinde og nogle prægtige Heste. Det lykkedes, og Chu-sin fik sin Frihed, mod at afstaa noget Land vest for Lo-Floden.

Chang, Herskeren i Chow, mere kendt under Navnet Kong Wen, udvidede efterhaanden sit Rige ved at inddrage eller erobre flere Nabo-Smaa-stater, særlig mod Vest. Han gjorde Feng til sin Hovedstad, og byggede i den By et Observatorium, hvor Sol, Maane og Stjerner blev iagttaget. Trods disse Udvidelser var hans Rige ikke stort; ifølge Mensius var det kun 100 Li (?), det udgjorde egentlig kun et Hjørne af Shensi i Sydvest. —

Mensius omtaler 2 højtstaaende Mænd, som forlod Chu-sin i Vrede og Foragt; de søgte Tilflugt hos Chang. Der var kundskabsrige dygtige Mænd, som senere opnaede høje Stillinger i Chow-Riget og hidrog væsentlig til at hæve dets Anseelse.

En af Changs Efterkommere var Wu-vang, som vandt en stor Sejr over Chu-sin, og erklærede det Aar, hvori dette skete, for Chow-Dynastiets første Aar (1122 før Kr.). Wu-vang valgte en ny Hovedstad Ha, nogle Mil Øst for Feng.

Saaledes opstod Dynastiet Chow. Det bemærkes her, at største Parten af Wu-vangs Hær var Barbarer fra Vest og Syd. Det var ved deres Hjælp, at Dynastiet blev befæstet, og at Wu-vang vandt Kinas Krone. Barbarernes Høvdinge fik til Belønning høje Stillinger i Kina, og i Løbet af nogle Generationer smeltede deres Efterkommere helt sammen med de indfødte Kinesere.

Efter at Chow-Dynastiets Herskere havde tilvejebragt Orden i deres Rige, udvidet dets Grænser og optaget flere Nomade-Stammer i dets Befolkning, søgte de at hæve dets Kultur ved at indrette Skoler og bringe Orden i Skriften, men efter nogle faa Aarhundreder gik det tilbage for dem, og Dynastiet blev tilsidst styrtet af Chin-Dynastiet.

I Aaret 385 før Kr. var der en Fyrste, Hil-Yang, som gjorde Lijang til sin Hovedstad. Han døde 361 og blev efterfulgt af sin Søn Hiao. — Den Del af Kina, som var Øst for Hwangho, var dengang delt i 6 større og 12 mindre Stater. Chin laa uden for dette Omraade, vest derfor, dets Nabo mod Syd, syd for Floden, var Chu, og længere mod Øst laa Staterne Tsin og Wej, nord for Floden (se medfølgende Kortskitse).

Hiao gjorde Hienjang til Hovedstad. Han organiserede de saakaldte Hien, en Slags Herreder, hvoraf der var 41, hver med 12500 Familier, under en Bestyrer. Hiao anlagde ogsaa Veje, og reformerede Skattevæsenet.

Chin Staten var efterhaanden blevet stor og mægtigt, saa stort, at Herren i Chow, der nominelt var alle Staternes Overhoved, sendte de berømte Bronze-Trefodder, der ansaas for at repræsentere hele Rigets, de samlede Staters Magt, til Chin. Den Fyrste, som havde Trefodderne, ansaas for Herre over hele Riget og at være alle Smaastaternes Overhoved, hvilket dog var en ren nominel Værdighed.

Hiao døde 251 og blev i 249 fulgt af Chang-Siang, der antog Titelen Chin-Shi-vang, første Hersker af Chin-Dynastiet. Han koncentrerede Magten, og søgte at samle de mange forskellige Folketammer til et Folk. Efter en kraftig Regering i 13 Aar døde han, og nogle faa Aar efter faldt Dynastiet.

De omgivende Nomade-Stammer, som baade Chow- og Chin-Dynastierne var udgaede fra, vedblev at leve som hidtil, som Nomader, som Ordes gør det endnu. Undertiden hyldede de Fyrsterne af Chow eller Chin, men undertiden førte de Krig med dem. Historien beretter, at naar Fyrsten regerede godt, var Nomaderne fredelige, men naar han regerede slet, gjorde de Oprør.

Der nævntes foran, at Chu-sin (1154-1122) beskæftigede sig med Literatur i Fængslet. Han var Herre over alle de Skrifttegn, som var kendte dengang. Under Chow-Dynastiet blev Skrifttegnes Antallet forøget betydeligt, og de blev mere almindelig kendt, men hver Stat vilde gjerne have sin egen Skrift. Gamle Tegn fik ofte en ny Betydning, nogle blev forandret og ny blev opfundet, medens andre gik helt af Brug. Alt dette bragte Forvirring og gjorde, at Skrift undertiden var helt uforstaaelig. Omtrent 100 Aar før Chin blev den ledende Stat, blev dette uheldige Forhold noget forandret, og Skriften gjort mere ensartet. I Aaret 750 før Kr. blev der ansat en Skriver, hvis Hverv det var, at opskrive alle Sager af almindelig Interesse, og fra den Tid kan man regne, at Literaturen begynder, og at Folket blev mere civiliseret.

Efter Wu-vangs Død (1115), den første Chow-Kejser, blev det Skik, at dræbe nogle Mænd, Slaver og Krigsfanger, for at de skulde følge den Afdøde i Graven. 66 Mænd blev dengang dræbt, og efter Wu-vangs Død (946) blev dræbt 127.

Denne Skik blev fulgt i 300 Aar af de mongolske Folketammer, men kun af dem, ikke af Kineserne.

De nordlige Dele af Shensi blev efterhaanden forenet med det kinesiske Rige, navnlig under Kejser Chin-chi-vang, almindelig kaldet Chi-Hvanghi (221-209).

Chow-Dynastiet begyndte at gøre Nomaderne til Agerdyrkere, og Ching-Dynastiet arbejdede kraftigt videre derpaa; Millioner af »Barbarer« blev efterhaanden gjort til civiliserede Kinesere. Men Han-Dynastiet virkede dog langt stærkere i samme Retning. Han-Dynastiet var af ren kinesisk Oprindelse, det havde sin Hjemstav i det sydvestlige Shensi, der hvor Kinas Vugge stod. —

I Nærheden af Byen Feng ligger Byen Pej-hien, og her fødtes i Begyndelsen af Chin-Dynastiets Tid en Mand som kaldes Liu-Pang. Han var ikke nogen almindelig Mand; han vandt efterhaanden betydelig Indflydelse paa sine Omgivelser, og samlede om sig en Skare Mænd, hvis Fører og Leder han var. Kina var dengang, som vi har set, delt i en Mængde,

ca. 20, større og mindre Stater, som ofte kæmpede indbyrdes om Magten. Forholdene var noget nær anarkistiske, og Kineserne hadede de fremmede Herskere af Barbar-Slægt. —

Liu-Pang, som nu egentlig var en Slags Røverhøvding med en ikke ringe Magt, antog Titelen Pej-vang, Hertug af Pej. Han kæmpede med Chin, og i Aaret 206 overgav den unge »Kejs.« af Chin sig til Hertugen af Pej og tilbød ham Kronen.

Paa den Maade faldt Chow-Dynastiet.

Pej antog nu Titelen »Fyrste af Han«, og i Aaret 202 Kejser-Titelen under Navnet Kaotsu (202-194).

I Han-Dynastiets Tid blev Provinserne Kansu og Sztchuan i Vest, og det nordlige Chili og en Del af Manshuriet, samt Shantungs østlige Del indlemmet i Kina. Jangtseskiang blev overskredet, og Kinas Grænser altsaa udvidet meget betydeligt. De sydligste Provinser: Jynnans, Kvan-si, Kwangtung og Fokien kom først langt senere ind under Kina.)

Mange Folk i de inddragne Provinser forlod Landet, men de fleste blev der og antog efterhaanden kinesisk Sæd og Skik, de blev Kinesere, men deres Sprog vedblev at være forskelligt fra Kinesernes.

De nuværende Beboere af Kina er altsaa ingenlunde nogen ublandet Race. Befolkningen er en Blanding af mange forskellige Nationaliteter, som dog i de fleste Retninger er smeltet sammen. De læser samme Slags Skrift og har samme religiøse Begreber og samme Tankegang; men der er dog en ikke ringe Forskel paa Folk fra nordlige og fra sydlige Egne.

Omtrent 500 Aar før Kristi Tid levede der en Mand i Kina, som havde stor Indflydelse paa sine Landsmænds Kultur. Denne Mand er kendt i Europa under Navnet Konfucius, hvilket Navn er en Forvanskning, Latinisering, af det kinesiske Navn, eller Betegnelse: Kung-fu-tze. Kung var Mandens Familietilnavn, men er tillige en høj kinesisk Titel, svarende til »Fyrste«; fu betegner noget stort, og tze betyder Lærer eller Filosof. Kung-fu-tze betyder altsaa: »Den store Lærer Kung«, eller »den store fyrstelige Lærer«.

Konfucius blev født 551 Aar før Kr., et Sted i det vestlige Shantung; han fik Navnet Kiu, eller Kew. 15 Aar gl. begyndte han at studere og erhvervede sig omfattende Kundskaber. 19 Aar. gl. giftede han sig, og fik en Søn. Der omtales ikke flere Børn, men det vides dog (hvorfra?) at han havde mindst 1 Datter.

Ved den Tid fik Konfucius sit første Embede, blev en Slags Material-Forvalter. Kort Tid efter fik han Opsyn med Agerbruget. I sit 22de Aar begyndte han at virke som Lærer, og blev som saadan søgt af lærelystne unge Mænd. Fra sit 30te Aar ansaa han sig selv for udlært, det vil sige, at hans Principper var da bleven faste i hans Tanker. — Den ledende Tanke hos Konfucius var at reformere sine Landsmænd i al deres Gøren og Laden, og navnlig at gøre deres ydre Optræden moralsk og værdig, idet de burde skjule deres individuelle Anskuelser under strænge moralske Former, saaledes som disse Former er nedarvede fra Forfædrene.

Hans Ry som Lærer og Reformator var steget stærkt, og han var nu omgivet af en Skare Disciple.

Omtrent Aar 500 f. Kr. blev Konfucius en Slags Børgmester i en By i Staten Lu, og her udfoldede han en stor og meget mærkelig Virksomhed. Han ordnede Livet i sin By til en meget høj Grad af pedantisk Ceremonivæsen. For enhver Handling blev der foreskrevet et bestemt Ceremoniel, som Alle

maatte rette sig efter. Ikke alene Klædedragten, men ogsaa den Mad, der maatte spises, og hvorledes den maatte spises, blev nøje bestemt, og saaledes herigennem, i de mindste Detailler.

Konfucius blev Minister i Lu, dog ikke Stads-Minister, og reformerede stærkt i mange Retninger efter sine pedantiske Principper. Alt gik efter en Snor, efter bestemte Regler. — Resultatet af dette System var beundringsværdigt — siger hans Tilhængere —. Det blev en Monsterstat og alle Forbrydelser ophørte.

Konfucius søgte paa alle Maader at styrke Fyrstens Magt over de herskesyge Baroner — om de kan kaldes saaledes — som sad i deres befæstede Borge og trodsede ham. Konfucius blev Folkets Ideal, og Sange til hans Ære gik fra Mund til Mund.

Men Fyrsterne i andre kinesiske Stater blev bange for at Staten Lu, med Konfucius som Styrer, vilde blive altfor mægtig og farlig for dem. De greb derfor til et gammelt Middel til at svække Konfucius Indflydelse. De sendte Fyrsten af Lu en Mængde — der siges 80 — skønne unge Piger, og 120 prægtige Heste.

Denne Gave optog Fyrsten saa meget, at han ganske forsmøgte Statssagerne, og Konfucius tabte sin Indflydelse paa ham. Konfucius følte sig fornærmet og tog sin Afsked, skønt nødig. Han besøgte nu flere Stater — Wej og Chin — men uden at opnaa nogen Stilling, der passede for ham. Han blev en vandrende Filosof og en skuffet Mand.

Fra Aaret 489 til 482 er det et Hul i Historien hvorom Intet vides. — I 482 var Konfucius i Wej; han var nu en Mand paa 69 Aar, en nedbrudt melankolsk Mand. — Samme Aar døde hans Søn, hvilket dog ikke synes at have gjort stort Indtryk paa ham. Han flyttede nu tilbage til sin Fødeegn i Lu, og døde der i Aaret 478.

I Nærheden af Byen Kiufu blev han begravet. Hans Grav findes i en Skov eller Park, som er ikke mindre end 2000 Td. Land dansk Maal.

I samme Skov er senere begravet Tusinder af Konfucius Slægt. Hans Slægt er efterhaanden, i 76 Generationer, vokset meget betydeligt, og dens Overhoved holdes endnu i vor Tid højt i Ære.

Selve Konfucius Grav er i en mindre — men ikke helt lille — Del af Skoven, omgivet af en Mur; det er en simpel Gravhøj bevokset med Træer.

Dr. James Legge, som var en af de bedste Kendere af Kinas ejendommelige Kultur, erklærede, at han efter mange Aars Studium, ikke kunde indrømme, at Konfucius med Rette kaldtes en stor Mand, men bedømmer man en Filosof efter den Indflydelse som hans Lære har udøvet, saa staar Konfucius overordentlig højt, for i over 2000 Aar har hans Ideer, navnlig Læren om Forfædrenes Tilbedelse, behersket alle Kinesernes Tankegang.

Det er Konfucius Lære, og den alene, som har gjort Kina til en Enhed. Hans Lære var Midlet til at smelte de mange uensartede Bestanddele sammen til et Hele, der ikke ligner nogen anden Nation. Hans Moral-Lære blev Kinesernes Ideal, og hans Regler for Etikette og Ceremoni blev deres moralske Rettesnor. Hans Regerings-Principper anses stadig for ufejlbarlige. Intet andet filosofisk eller moralsk System har paa

langt nær haft saa stor Indflydelse paa Menneskeheden som Konfucianismen.

Kejser Chi-Hwangti (221—209) søgte at bryde med dette System og sætte sit eget istedet, men det mislykkedes for ham, og endnu den Dag i Dag bliver hans Minde hadet af alle literært dannede Kinesere, medens Konfucius Navn holdes højt i Ære. — Konfucius Forfatter-Virksomhed falder i Aarene fra 482 f. Kr. til hans Død 478. I den Tid skrev han Shu-Ching, oversatte Li-Ki og samlede Oder etc. samt gjorde Udkast til Ji-King (eller Shee-Ching).

Hans eneste originale historiske Arbejde: Chun-Chin (Foraars og Efteraars Aarbøger) blev skrevet 481. —

Der har ikke levet nogen Mand i Kina, hvis Lære havde saa stor Indflydelse, medens han levede, og hvis Navn er vist saa stor Ære efter hans Død, som Konfucius. — Af hans Efterfølgere nævnes, som den der staar højest, Mensius, som levede 200 Aar efter Konf. og som havde lært meget af Konfucius andre Efterfølgere og deres Disciple. Mensius højeste Onske var at ligne Konf. i alle Retninger. —

Kejser Chi-Hwangti søgte, som sagt, at kvæle Konfucianismen, men under Han-Dynastiet (efter 202) kom Konfucius Lære og hans Bøger atter i Ære. — Om dette skete af Beundring for Sagen eller af Politik, er uklart, men det var i al Fald klogt, og gjorde det ny Dynasti populært. Endnu i vor Tid ynder Kineserne at kalde sig »Børn af Han«.

En Omstændighed, som tildels kan undskyldes en Nedsættelse af Konfucius Berømmelse er, at han ikke har efterladt sig noget Skrift, der er hans Navn værdigt. Hans Disciple søgte at formaa ham til at diktere dem sine Læresætninger, men det vilde han ikke. Det eneste originale Skrift fra hans Haand er Chun-chin, og det er meget ubetydeligt siger Mr. Ross. Og dog siges denne lille Bog at have gjort et stærkt Indtryk paa den Tids Regenter. — Mensius skrev bedre, en meget bedre Stil, men Kineserne har altid vurderet Konfucius Skrifter langt over baade Mensius og andre Filosofers Værker. —

Konfucius var en Samler af hvad andre havde skrevet, og hans Lære fremgaar væsentlig af, hvad han advarede imod, mere end i hvad, han fortalte. Hans Tale gik altid ud paa at indprænte en eller anden Moral, dels for Regenter dels for Folket. Om han derved kom til at forvanske den historiske Sandhed, tog han sig ikke nær.

I Udelukkelsen af al Mystik af hans Taler til Disciplene har man Nøglen til hans System. Hans Princip er »Ingen Granskning«; han vil kun have Kendsgerninger, som taler tydeligt til Folket. Han siger ikke, og vilde ikke sige noget om Fremtiden, navnlig ikke om et Liv efter Døden. Hans Formaal var ikke at granske men at lære Folk noget nyttigt.

Konf. talte meget og altid belærende, men der var dog flere Ting, som han ikke vilde udtale sig om, navnlig Fremtiden og om Aanders Væren eller ikke Væren og deres Indvirkning paa de levende Mennesker.

I andre Retninger var hans Tale uendelig. Hans Kendskab til Kinas ældre Historie var stor, og ligeledes til alt hvad der angik Ceremoniel og Etikette. Hans Lære var ikke systematisk ordnet; det er noget hans Disciple senere har gjort. Der findes ingen fuldstændig Beretning om, hvad han lærte Disciplene, man har kun Brudstykker deraf. Meget af hvad han talte til dem om, laa uden Tvivl over deres Fatteevne, de forstod kun en Del deraf. Dette forklarer meget af det Ufuldstændige, der findes i Beretningerne om hans Taler.

Bøger er uadskillelige fra Skrift, fra Bogstaver eller Skrifttegn. Antallet af Bøger i Kina er uendelig stort, og de Emner som behandles i Bøgerne ligeledes. — Konfucius underviste sine Disciple ved at tale til dem om god Literatur og om Fortidens Love, Sæder og Skikke; han søgte paa den Maade at give dem en Rettesnor at gaa efter. Men efter hans Død var der Fare for, at hans Lære skulle blive glemt. —

En af hans Disciple samlede og opskrev derfor Mesterens Lære i en Bog, som han kaldte »Den store Kundskabslære for Mænd«.

Senere blev skrevet flere Bøger om hans Lære. Mensius bidrog meget til at udbrede Læren, men efter hans Død kom der en Tid, hvor Sandheden blev ringeagtet »Sandhedens Flod blev mudret«.

Da Sung-Dynastiet kom til Magten (420-479?) kom der atter en Tid, hvor Mensius blev højt æret. —

Af Bøger om Konfucius Lære nævner Mr. Ross:

1. Den store Lærebog, moralsk-filosofiske Studier om Regerings-Principper.
2. Chung-Jung. Det er en Samling Fraser om Moral efter Konf. men Mr. Ross siger om den, at den er i sin Form en af de bedste Bøger, der eksisterer i noget Sprog som Lærebog i Moral for unge Mænd. —
3. Lun-Ju; udvalgte Skrifter. Denne Bog er mere karakteristisk for Konf. end nogen anden. Den er samlet af 2 af hans Disciple og bestaar af spredte Fraser og Epigrammer, som Tid efter anden, uden Sammenhæng, blev udtalte af Konf. Disse Bøger om Konf. Lære — sammen med de Oder og den Historie, som gik forud for den, samt Mensius Bøger, som fulgte efter — har behersket mange Generationers Tankegang, og danner tilsammen hvad vi kalder Konfucianismen.

Den kinesiske Skriffs Oprindelse og Udvikling.

Et Lands Literatur og dennes Karakter, er en god Maalestok for Landets Kultur.

Kinas Literatur er umaadelig stor, og den har en særegen Karakter. Dens Form betegner en mærkelig Opfindsomhed, og nogle Bemærkninger om dens Oprindelse fortjener derfor større Opmærksomhed, end den hidtil har fundet i den vestlige Verden.

40,000 forskellige Tegn, repræsenterende ligesaa mange Ord, fortjener en nøjere Undersøgelse; det er enten et aandeligt Mesterværk, eller en Uting.

Den første — eller største — Autoritet angaaende de kinesiske Skrifttegn Form og deres Betydning er en Ordbog kaldet Siwo-wen 3: Læren om Skrift. Denne Ordbog blev samlet i det yngre (eller østlige) Han-Dynastis Tid, der var ved Magten i Aarene 25 til 250 efter Kr., og er samlet af en Kommission af lærde Mænd — »en Skov af lærde Mænd« — ledet af en Mand ved Navn Hu. Der er en stor og fuldstændig Ordbog, som indeholder alle dengang kendte Skrifttegn. De gamle Tegn, hvis Betydning var glemt, er forklaret ved senere fundne Indskrifter paa hellige Kar.

Kineseren taler om 3 Oldtider, den Ældste, den Mellemste og den Yngste. Fuhi siger at have staaet ved Grænsen mellem den Ældste og den Midterste, c. 2950 Aar før Kr. Men siges der saa, da Skrift blev opfundet i de »5 Kejsers Tid«, 3: 2597 til 2205, hvor kan da Fuhi have opfundet den? Han opfandt

maaske Diagrammet Kwa med de 8 Former af korte og lange Linier, men han opfandt ikke Skrift.

Efter Fuhi nævnes som Opfinder Tsang-Chie, som var Sekretær hos Kejsers Wang-ti, 2597 (?). Hans Tegn var af simpel letfattelig Form; de bestod f. Eks. af en Streg — som betød »En« eller 2 Streger, som betød To o. s. v. O betød Solen, (Maanen. $\frac{0}{\circ}$ en Vogn. Disse simple Former var dog ikke tilstrækkelige, man lavede derfor ny Tegn paa forskellig Maade, og opnaaede efterhaanden en Mængde Former.

Da alle disse Ord-Tegn var dannet paa en noget vilkaarlig Maade, opstod der let Forvirring med Hensyn til deres Betydning. Forvirringen blev saa stor, at Kong Huen i Aaret 868 før Kr. (?) lod foretage en større Forandring og fik indført et fast System i Tegnenes Former. Disse ny Former kaldes efter Opfinderen Chwan, men da de mest anvendtes til Segl (c: Navnemærker) kaldes de almindelig Segl-Skrift. Konfucius brugte denne Art Skrift.

Ikke længe efter Konfucius Tid blev udgivet en Ordbog, kaldet Urga, med Forklaring af Tegnenes Betydning. Senere er der udgivet mange saadanne Ordbøger, men den bedste er Shwo-wen.

Under Slutningen af Chow-Dynastiet var Kina, som foran omtalt, delt i mange store og smaa Stater. De stod nominelt under Chow-Kejseren, men var næsten ganske uafhængige, og sloges ofte indbyrdes. Disse Smaa fyrster holdt meget af at forandre paa Skriften, dels forandre Tegnenes Betydning og dels tilføje ny Tegn; hver af dem vilde have sin egen Skrift.

Da Chov-Dynastiet faldt (255 før Kr.) og Chi-Hwangti (221—209) var blevet Eneherr i Kina, indførte han, hvad der skulde være en simplere Skrivemaade. Han lod al den gamle Skrift kassere, brænde. (Dertil havde han uden Tvivl ogsaa andre, politiske Grunde). Den ny Skrivemaade var dog heller ikke tilfredsstillende, og en ny Skrift, kaldet den »firkantede«, som kunde skrives hurtigere, kom i Brug, og bruges tildels endnu.

Han-Dynastiet forkortede Tegnene og gjorde dem simplere.

Imellem den rene »firkantede« og den »afrundede« Skrift, staar Handels Skriften. De forskellige Former af Skriften, er, eller skal være, fast og uforanderlig, med Undtagelse af Handels-Skriften.

De enkelte Tegn maa læres udenad ligesom vore Bogstaver. For at kunne læse og skrive almindelig Skrift er det nødvendigt, at lære et betydeligt Antal Skrifttegn udenad, saa man kan kende dem og deres Betydning, hvor man træffer paa dem, og tillige skrive, eller tegne dem korrekt. Dette er et stort Arbejde og fordrer en lang Læretid, mindst 12—15 Aar, i hvilken Tid Eleven udelukkende arbejder paa at indprænte Tegnene i sin Hukommelse, og kan ikke beskæftige sig med noget andet Studium. — Til Læseøvelse benyttes de gamle Klassikere, som Eleven altsaa samtidig lærer at kende. — Denne uheldige Side af Skrift — med de mange Tegn der maa læres, tror jeg er en væsentlig Aarsag til, at den kinesiske Kultur er bleven staaende paa samme Standpunkt i mange mange Aar. De unge Kinesere har ligefrem ikke haft Tid til at lære andet end netop at læse og skrive deres Modersmaal. Naar han er naaet saa vidt, at han kan det, er han saa gammel, at han maa søge at tjene noget til sit og sin Families Ophold. Kun meget faa har Tid, Lyst og Evne til at erhverve sig flere Kundskaber. Derfor er saa mange, baade dygtige og intelligente, Kinesere i en, for Europæere, forbausende Grad

blottede for almindelige Kundskaber i Retning af Historie, Geografi, Sprog etc.

At lære alle de 40,000 Skrifttegn udenad lykkes vist kun meget faa, eller slet ingen. Med Kendskab til 3 eller 400 Tegn siges der, at man kan klare sig i jævne Forhold, skrive lidt Regninger, Annoncer og Sligt, men for at kunne være en literært dannet Mand fordres der uden Tvivl langt mere.

Omtrent 1 Aar før Kristi Fødsel ønskede Fyrsten af Lu at udvide sit »Palads«. Det Hus, som stødte op til Paladset, havde i sin Tid tilhørt Konfucius. Fyrsten købte dette Hus og lod det rive ned. Man fandt da, indmuret i den gamle Bygning nogle gamle Skrifter, som var bleven skjult der for at undgaa Chi-Hwangtis Forfølgelse. De var skrevet med den store Seglskrift og bestod af »Annalerne«, Historie, Oder etc.

Ved dette Fund blev Nøglen til den store Seglskrift, som var gaaet tabt, atter opdaget.

Efter at dette Fund af gamle Bøger var gjort, opstod der en hel Mani for at finde gamle Bøger. Der blev »fundet« adskillige gamle Bøger, som siden har vist sig at være rene Forfalskninger.

De første Bøger blev skrevne paa Bambus-Fliser, c. 16 cm. lange. Chi-Hwangti indførte Brugen af Silke til at skrive paa; der var 8 forskellige Slags.

I Kinas fugtige Klima er gamle Bøger sjældne. Mr. Ross nævner, at han har set Bøger der var 900 Aar gamle, men de var meget sjældne.

Vi ved derfor kun lidt om, hvorledes de gamle Kinesere skrev: deres Haandskrift, men derimod har vi gamle Indskrifter i Bronze eller paa Sten, og de giver et sikkert Vidnesbyrd om Tidens Skrift. — Ved Oftringer blev der brugt en hel Del forskellige Kar; de ældste antages at have været af Ler, senere blev de gjort af Træ, eller naar det skulde være fint, af Guld eller Jade (?: Nefrit). I Aarene 1766—1123 før Kr. i Shang- eller Jin-Dynastiets Tid begyndte man at bruge Metal, Bronze, til Offerkar. Der brugtes mange Kar; der var 2 Slags. Den ene Slags til Offer og den anden Slags til Fest. En suveræn Fyrste brugte 9 Kar af hver Slags, helst af Guld; en Lehnshyrde brugte 7 af hver Slags, helst Sølv; højere Embedsmænd 5 og lavere 3 af Bronze eller Jærn. I Mukden findes nogle faa Offerkar fra Shang-Tiden, og mange fra Chow-Tiden. Fra Begyndelsen af Manschu-Dynastiets Tid haves smukke Eksemplarer. — Naar et nyt Dynasti kom til Magten, blev alle de gamle Kar kasserede og ny lavede, derfor findes saa mange Brudstykker. — Paa mange af disse gamle Kar, som ofte var meget smukt udført, finder man Indskrift, som nu er udtydet, forsaavidt den er tilstrækkelig tydelig. Saadanne gamle Indskrifter blev allerede udtydet og offentliggjort i 1119 i et stort Værk paa 30 Bind, men det brændte under Boxerkrigen (1900). I 1603 udkom en ny Udgave, hvoraf Mr. Ross har et Eksemplar, som er forsynet med særdeles godt udførte Tegninger. Der er flere Værker af den Art, ofte meget elegant udstyrede, de blev af Kejseren foræret til fornemme eller udmærkede Mænd. I 1822 udkom ogsaa et fint udført Arbejde af den Art.

De gamle Indskrifter paa Offerkar fra Shang-Tiden var ikke vidtløftige; de bestod altid kun af nogle faa Tegn, ofte kun af 1. I Chow-Tiden skete en Forandring heri, Tegnene blev talrigere og større; undertiden gav de endog en historisk Beretning.

To Spørgsmaal kan besvares ved et omhyggeligt Studium af de gamle Bronze-Indskrifter, nemlig: 1) at hvad enten der har eksisteret, eller ikke eksisteret en Mand, som kaldtes Fuhü, saa

har han ikke opfundet den kinesiske Skrift, og 2) at det kinesiske Sprog ikke er afledet af noget andet Sprog.

Fra Begyndelsen blev mange Ord gengivet ved en billedlig Fremstilling af den Genstand Ordet angik, altsaa en Slags Billedskrift, men dette blev efterhaanden forandret, den billedlige Lighed med Genstanden blev ukendelig, men Udtalen af Ordet og dets Betegnelse blev uforandret.

En Særegenhed ved det kinesiske Sprog er den Maade, hvorpaa sammensatte Ord er forenede af usammensatte. De saaledes kombinerede Ord faar en ny Benævnelse og en ny Betydning, men de beholder dog gerne en Hentydning til den ældre. Mr. Ross nævner en Række Eksempler derpaa, f. Eks.: naar et Tegn betyder »et Træ«, saa betyder en Fordobling af Tegnet »en Skov« og 3 Tegn af den Slags i en bestemt Stilling til hverandre betyder »en Urskog« eller Jungle(?)

Bronze-Indskrifterne fra Chow-Tiden blev fyldigere og lettere læseligere. Der begyndte at danne sig en virkelig Litteratur i Kina.

400 Aar efter Chow-Dynastiets Fald blev Skrivemaaden mere fri. Anvendelsen af Billedtegn blev mere og mere begrænset, og forsvandt lidt efter lidt helt. Antallet af Skrifttegn voksede hurtigt. I det 9de Aarh. før Kr. havde man 3300 Skrifttegn; de blev senere forøget til 5340, og i 6te Aarh. efter Kr. var Antallet vokset til 9353, og det blev ved at vokse. En Ordbog fra 1699 indeholder 33179 Tegn, og i den nyeste Ordbog er der omtrent 40,000.

Ofringer var altid ledsaget af Fest, og ved saadanne Forænderinger af Fest og Oftring blev i Shang-Tiden brugt de samme Kar, men i Chow-Tiden skete en Forandring heri, idet man brugte 2 forskellige Slags Kar, det ene Slags til Offer, det andet til Fester. Offerkarrene blev anset for hellige, og maatte ikke bruges ved almindelige Fester.

Det bedste Bevis paa fundne Kars Alder er, om man kan paavise en Tids-Angivelse i Indskriften. Paa Kar fra Chow-Tiden er dette ofte Tilfældet, men paa dem fra Shang-Tiden er det sjældent.

Mr. Ross har kun fundet én saadan Angivelse; men Navnet paa den Person, til hvis Ære Karret var gjort, eller som det tilhørte, var dog altid antydet, selv om det kun var ved et enkelt Tegn.

Den meget gamle historiske Bog »Shu«, som blev samlet af Konfucius, indeholder en fuldstændig Liste over Shang-Tidens Herskere. 28 i Tallet, fra 1776 til 1122 før Kr. Den første af disse er Tang, ogsaa kaldet Tien-ji, Grundlæggeren af Dynastiet. Derefter følger 27 Herskere, men Mr. Ross giver ingen Aarstal for dem. — Paa Kar fra den ældste Tid finder man ikke Navne, men kun et Tegn, der angiver Mandens Titel, men dette er nok til at bekræfte Udtydningen. — Det var den første Pligt for Grundlæggeren af et nyt Dynasti, at bygge et Tempel eller et Alter til Ære for sine Forfædre og at give de fornødne Offerkar dertil. Vi har derfor Grund til at antage, at nogle af de fundne Kar med Indskrift fra Shang-Tiden er fra dette Dynastis Begyndelse.

I Chow-Tiden begyndte man at støbe Klokker (af Bronze?) Der blev støbt mange Klokker, og de var i Reglen prydede med Indskrift. Mr. Ross omtaler en stor Klokke, som kaldtes Po, 2: den Store; paa den er, eller var, 492 Skrifttegn. Om Klokken eksisterer endnu siges ikke. Den blev rimeligvis støbt i det 7de Aarh. før Kr.